

CULTURA

Fundația Culturală Augustin Buzura

www.revistacultura.ro

SERIA A IV-A

nr. 2/2018 (584)

editor:
Fundația Culturală
Augustin Buzura
www.augustinbuzura.org

om liber prin cultură
BUZURA
augustinbuzura.org

revistă finanțată
cu sprijinul
Ministerului Culturii și
Identității Naționale

teme în dezbatere

Scurt itinerar
al creativității
Odiseea unui alt tip
de patrimoniu

R.2018

RADU MAIER - RĂDĂCINILE CERULUI, 2015

Un stat centenar, atins de un „statis” milenar

ANANEI GAGNIUC

Acum mai bine de două mii de ani, Tucidide descria magistral, în istoria sa, o boală morală și socială care a aprins cetățile grecești. A numit-o „statis” și – în traducerea lui Hobbes, de peste secole bune – ea exprimă o dezintegrare complexă a moralei în societate, una care pulverizează polișul până la rădăcinile etice ce susțin coeziunea comunității și, implicit, a statului.

Fundalul societal în care se manifestă „statis” e deplorabil: „crimele devin motiv de mândrie, acțiunile banditești (inclusiv în sens politic – n.n.) se numesc curaj, modestia devine lașitate, înțelepciunea, lene”. O inversare totală a valorilor pe care ar trebui să se așeze o societate, nu neapărat sănătoasă, dar normală. Un context care nimicește individul în identitatea sa primară de om și de cetățean.

E o situație mult mai periculoasă decât ipostazele istorice de regres civilizațional sau de decadentă morală. Societățile trec recurent prin asemenea crize, din diverse motive. Statis presupune însă o revizuire radicală de valori. O impunere a unei axiologii sub pretextul palid al adevărului.

La Centenar, e trist să constăți starea de statis care începe să cuprindă România sub influența unui grup relativ mic de indivizi: președinți de partide, de camere ale parlamentului, câțiva condamnați, câțiva îmbogățiți, câțiva proprietari de media, câțiva securiști bine orientați încă dinaintea de 1989. Poate și câțiva intelectuali, din păcate, obligați la obediență sau pur și simplu lași. În total, vreo 50 de indivizi de la care pornește contaminarea cu această molimă morală.

Într-adevăr, mergând mai departe, în definițiile crude ale marelui istoric, acum trădarea este o virtute, prostia – o calitate intelectuală, corupția – un act de emancipare politică și morală, vulgaritatea vizuală și verbală – un gest estetic, opulența – un semn al simplității, iar, cel mai grav, incultura crasă și lipsa de educație – un simbol al competenței (politice sau profesionale), dacă nu un factor de status social elevat. Legea nu mai există, cu excepția dreptului confiscat de ei, atunci când au avut puterea. În sfârșit, misticismul, fariseismul reprezintă adevărata credință în profețiile idolilor falși care conduc sau susțin puterea, crezându-se vocea adevărată a Dumnezeuului de-acum.

În gura strâmbă a mai marilor zilei, și limbajul se comprimă până la câteva cuvinte și noțiuni pietrificate gen: onoare, demnitate națională, sinceritate, independență, națiune. Semnificațiile lor nu mai contează. Nu mai contează pentru că istoria însăși devine o cronică a realizărilor singurei puteri, o evoluție spre ce doresc ei să facă, să impună, să interpreteze, să justifice. Ca să-l parafrazez pe Fukuyama, istoria se sfârșește cu ei. Doar cu ei...■

EDITORIAL

ANANEI GAGNIUC

Un stat centenar
atins de un „statis” milenar / 3

TEME ÎN DEZBATERE

ANDREEA GRECU

Scurt itinerar al creativității.
Odiseea unui alt tip
de patrimoniu / 5

FABRICILE DE CULTURĂ

Nouă prozatori adolescenți / 14

CRONICĂ

OVIO OLARU

Ulei de rapiță / 16

IOAN LAZĂR

Familia, temă a festivalului
de la Namur / 18

WWW.RADUART.DE

Transformarea viziunilor
în imagini / 20

CONTRIBUȚII

VIRGIL ȘTEFAN NIȚULESCU

Patrimoniul cultural religios / 24

MONICA SĂVULESCU VOUDOURI

Despre distincție / 26

LIANA DOBRICA

Zapping / 28

FCAB

DANA GAGNIUC-BUZURA

Raport asupra ne-singurătății / 30

ILUSTRAȚIA DE NUMĂR:

Lucrări ale artistului RADU MAIER

Coperta: DEZRĂDĂCINARE II, 2016

www.revistacultura.ro

Publicație editată de
Fundatia Culturală
Augustin Buzura

Președinte:

ANAMARIA MAIOR-BUZURA

Coordonator editorial:

ANA-MARIA VULPESCU

Art Design:

NICU ILIE

Machetare:

VIZUAL GRAFICANTE PUNCT RO

Manager de proiect:

CARMEN CORBU

Adresa:

STRADA ION CREANGĂ, NR. 15-17,
SECTOR 5, BUCUREȘTI

E-mail:

cultura.fcab@gmail.com

ISSN 2285 - 5629

ISSN-L 1584 - 2894

Această ediție utilizează fotografii
realizate de echipa de redacție sau obținute prin
bunavoința colaboratorilor.

Alte imagini sunt preluate sub licență
Creative Commons, cu indicarea sursei.

Revista CULTURA

promovează diversitatea de opinii,
iar responsabilitatea afirmațiilor făcute
în cuprinsul ei aparține autorilor articolelor.

teme în dezbatere

© Pisica Pătrată. Culoarele României

Odiseea unui alt tip de patrimoniu

Scurt itinerar al creativității

DOSAR REALIZAT DE ANDREEA GRECU

Odiseea este una dintre cele mai cunoscute opere ale umanității și o introducere în tulburătoarea și tumultuoasa existență a fiecăruia dintre noi. Ulise suntem cu toții, fie și numai atunci când descoperim frumusețea iubirii care țese și rețese o pânză ce aduce finalmente omul iubit acasă. Oamenii sunt un delicat patrimoniu, cel pe care îl ignorăm adeseori, deși îl deplângem cu toată convingerea teoretică. Ne preocupă cel de lângă noi, de multe ori pentru a-l critica și rareori pentru a-l înțelege. Celălalt, iată drama. Sau celălalt, acela

este iadul, pentru a-l parafraza pe Sartre.

Discuția trebuie să fie despre oameni și pânzele țesute de ei. Despre simboluri, culori, măiestrie, artă și destin. Și, mai ales, despre patrimoniu.

Orașul, noua frontieră

Discuțiile despre regenerare urbană se axează în ultimii ani pe populația care suportă privilegiul de a locui în oraș: categorii sociale pauperizate de capitalismul sălbatic, de modă estică, categorii de persoane

Circuitul hranei în Tei. Centrul Comunitar Tei. Fragment din expoziția despre circuitul hranei în cartier, în cadrul atelierelor CoLAB inițiate și coordonate de studioBASAR. (copyright foto: arh. Andrei Mărgulescu; Facebook, 5 octombrie 2018, pagina arhitectului Andrei Mărgulescu).

aflate aproape de pragul sărăciei sau sub acesta. Pentru ele, modernitatea înseamnă magazine second-hand și mărfuri chinezești, iar la rubrica loisir televizorul și Suleiman sunt mainstream.

Pentru aceste categorii de persoane, strădania de a le aduce mai aproape de actul artistic sau cultural înseamnă mai întâi cunoașterea istoriei lor personale, a memoriei locului, a identității unor comunități ce dezvoltă mecanisme de întraajutorare și de reconstrucție a lumii solide a satului. Căci un alt țesut mai sănătos încă mai așteaptă să crească într-o lume în care solidaritatea este declarativă în sferele înalte și pur teoretică la firul ierbii.

Oamenii

Regimul comunist a contribuit la transformarea oamenilor dintr-o insulă într-un iad. Dezrădăcinând categorii sociale, aruncând în orașe generații întregi, comuniștii au distrus România și țesutul ei social timp de 45 de ani. Iar anii de după 1989 au definitivat strălucit prima etapă de distrugere, aducând cu ei falsele valori, incompetența și un alt fel de distrugere, insidios și alunecos: distrugerea adusă de acumularea primitivă de capital. Oamenii au fost categorisiți drept unelte. Pentru a prinde

rădăcini, este necesar să rămâi ferm pe poziție. Nu oricărui concetățean, contemporan nouă, îi este la îndemână fermitatea și aplicarea principiilor.

Cine este vinovat? Culpabilizarea este un fenomen specific societății actuale: autoritățile nu se implică, cetățenii nu dau dovadă de (suficient) spirit civic.

Despre mentalități și valori

Valorile pe care le recunosc ca atare vor fi - probabil - considerate nonvalori de către altul. Iubim diverse forme de exprimare muzicală, de la pop-rock la heavy metal, muzică simfonică, muzică tradițională, muzica popoarelor până la manele. Într-o pleiadă de melomani vom întâlni mulți auditori care nu se vor regăsi în același subdomeniu cultural. Și, cum în muzică se întâmplă acest lucru, el se repetă și în celelalte domenii sau sectoare culturale.

Un lucru cert pe care îl vom putea afirma, chiar dacă ar fi sub forma unui calambur, este următorul: Dacă respectăm valorile culturale ale celorlalți, avem cea mai mare șansă să ne bucurăm de succes în activitatea noastră în domeniul cultural. De ce succesul ar fi legat de acest respect al valorilor celorlalți? În momentul în care dețin această

informație, că valorile mele nu sunt identice cu cele ale publicului meu și este necesar să le armonizăm, organizația întâlnește publicul de care are nevoie și viceversa. Astfel, găsim și calea de a atrage publicul și de a avea o audiență constantă.

Atâta timp cât publicul dorește un tip de evenimente, însă organizatorul de evenimente nu depune eforturi spre a identifica ce anume dorește audiența, el își încalcă datoria de a veni în întâmpinarea așteptărilor sale. Publicul iubitor de arte vizuale, de muzică, teatru sau dans, de patrimoniu sub toate formele sale, este generator al unor așteptări. Pentru a înțelege de unde provin acestea, identific valori care stau la baza unor alegeri. Atunci când mergem într-un magazin și cumpărăm o carte, un CD sau un DVD, alegem. Fie ca este un produs cultural sau un buchet de flori sau o bluză sau orice alt obiect, în spatele opțiunii noastre stau câteva valori. Cumpărăm o carte. Dorim să o cumpărăm pentru plăcerea noastră, pentru a petrece timpul liber. Care este valoarea care stă în spatele alegerii mele? Ca în exemplul cu publicul meloman, cineva poate iubi muzica simfonică, cineva este îndrăgostit de Madonna. Există o lucrare interesantă, în care artista americană și muzica sunt menționate (Corina Șuteu, „How to love Madonna, understand Shakespeare and create something new, Complexities in contemporary arts and cultural management”, Boekmanstudies, Amsterdam,

2004), despre evoluția consumului cultural: cum unii spectatori o aleg pe Madonna, îi cumpără DVD-urile, discurile, iar alții, dimpotrivă, cumpără și ascultă muzica lui Ludwig Van Beethoven la atâția ani după dispariția sa fizică?

În momentul în care înțelegem acele valori care determină un comportament cultural suntem pe drumul cel bun. Din ipostaza unui administrator, a unei persoane care este implicată în activitatea de organizare, de derulare a unor evenimente culturale. La rândul nostru, putem face o serie întreagă de alegeri atunci când ne programăm un calendar de activități în cadrul organizației, și uneori, conștient sau nu, abordarea noastră este dictată de opțiunile personale. Este important să știm de ce optăm între două variante sau mai multe, în funcție de aceasta înțelegem de ce respingem o altă ofertă culturală. Discutăm despre un grad ridicat de subiectivitate. Uneori inconștientul joacă un rol la fel de important ca lucrurile declarate. Organizația noastră susține, de exemplu, tinerii artiști care au nevoie să fie prezentați în vernisaje, astfel ca publicul să cunoască operele. Inclusiv în orice strategie de dezvoltare culturală găsim această componentă, a tânărului de pe piața muncii care trebuie încurajat. Dar cum explicăm faptul că, dintre atâția artiști tineri lansați pe piață, îl alegem pe A, pe B și pe C și nu îl alegem pe X, Y și Z? Cu argumente, necontondente, dacă ar fi posibil. ■

Considerații pe marginea ideii de programabilitate în cultură

Mecanismele care stau în spatele programării culturale pe de o parte și a consumului cultural pe de altă parte pot fi armonizate, întrucât acționăm ca acestea să se întâlnească. Pentru un organizator este fundamental ca ele să fie

sincronizate, pentru a ne bucura de rezultatele activității culturale derulate.

Avem diverse opinii legate de valori, ca despre orice set de reguli sau norme. Un consumator de produse și servicii culturale aplică în mod diferențiat o serie de norme, o serie de reguli.

Ce îl face să le aplice astfel: propriile alegeri; adunăm din mediu, din familie, din liceu, din facultate, din lecturi proprii, din diverse inițiative de autocunoaștere, autoperfecționare, din ceea ce citim, și apoi purcedem la alegeri subiective.

În domeniul cultural ne bucurăm de creativitate. Niciun artist nu este ca cel de dinaintea lui. Chiar dacă se inspiră, chiar dacă moștenirea într-o anumită direcție culturală în secolul nostru sau în altul conduce la o serie de învățăminte, artiștii nu vor picta cum picta Nicolae Grigorescu. Nu vor picta cum picta Aman, deși tinerii învață în Universitate academismul, precum și celelalte școli ce îi urmează. De unde și una dintre satisfacțiile pe care le are cineva atunci când lucrează în domeniul cultural, această formă variată pe care o întâlnește. Iubitorul de arte nu va întâlni un eveniment sau o propunere culturală trasă la indigo cu o alta.

Ca organizator sau ca public consumator sau spectator de evenimente decidem diverse alegeri, subiective: este evident că și reversul este valabil, și anume munca artistului este la rândul ei influențată, în mod evident, de un set de norme, de reguli sau de valori. Indiferent de atitudinea revoluționară, rebelă sau anti-sistem pe care o adoptă un artist, la rândul lui pune în aplicare un set de valori. Ar mai fi și momentul în care le asumă, le declară, formulează un crez artistic. Munca sa nu apare din neant, ci este o urmare a unor experiențe sau/și a unor alegeri.

În literatura de specialitate există o serie întregă de formule legate de modul în care de-a lungul timpului aceste valori culturale au îmbrăcat variate forme. Una dintre ele este faimoasa sintagmă „Pâine și circ”, una dintre cele mai vechi, ce se referă la o metodă de manipulare, de propagandă politică. Este o variantă, este una dintre primele forme istorice în care întâlnim arta, fie ea și sub formă de divertisment sângeros. Circul este o formă de artă.

Perspectiva entertainment asupra organizării de evenimente surprinde latura inegalabilă a lumii artelor spectacolului.

„Pâine și circ” subliniază poetic o influență concretă a politicului în viața publică. Împărații romani țineau mulțumite mulțimile, asigurându-se că acestea aveau un minim dincolo de care începeau revoltele: pâine și jocuri. În metropole antice, ruine ale unor amfiteatre vorbesc despre un rol religios, de alte utilizări pentru diverse ceremonii, atunci când se încheiau războaie și generalul care izbutise în luptă se întorcea victorios. Jocurile de circ, sângeroase, persecuția creștinilor, ne vorbesc despre un model cultural. Utilizarea culturii pentru influențare, manipularea, ca o primă formă, se regăseau pe nisipul arenei. Alături de sânge, cât se poate de autentic, nu de sos de tomate, așa cum se folosea în recuzita filmelor din anii secolului XX. ■

Imagine din spectacolul creat de coregraful belgian Jérôme Bel, „The Show Must Go On”, New York, 2016. © Yi-Chun Wu

Forme de relație cu patrimoniul

În decembrie 2017, în Musée d'Orsay erau expuse unele dintre obiectele de artă donate de Philippe Meyer. Un medic eminent, instruit și discret, Philippe Meyer este unul dintre cei mai generoși donatori pentru muzeele franceze. În 2000, acest colecționar a donat statului francez 74 de tablouri, 27 desene, cinci sculpturi și mai multe cărți de artă. Un număr considerabil de capodopere semnate de Cézanne, Degas, Vuillard și Bonnard au fost găzduite de Musée d'Orsay și sunt expuse într-o zonă special proiectată pentru ele.

Precum cultura în general, donația este o problematică a încrederii. Artistul își încredințează opera publicului. Relația dintre cele două categorii, creatori și spectatori, dă naștere unor instituții juridice specifice, printre care și actul de donație. Aici intervine rolul autorității, ce poate ajuta sau distruge entuziasmul viitorilor donatori. Când privim care este soarta colecțiilor donate în România, pe drept cuvânt, înțelegem reacția unor colecționari contemporani, care își deleagă partenerii de viață să incendieze colecția de artă la decesul proprietarului. A reconstrui relația donator-instituție primitoare necesită igienizarea morală a structurilor care potențial pot găzdui și expune colecții. Ceea ce ține de ținută și neapărat de legislație și de politici culturale.

Imaginea publicului care vizitează miercurea la ora 15,00 expozițiile pariziene, public format din persoane în vârstă, 65 plus, conturează ceea ce s-ar putea numi construirea cu succes a unei categorii de public ce folosește tariful redus cu 50% pentru a se întâlni cu Manet în mijlocul săptămânii sau cu Splendoarea celui de-al Doilea Imperiu. ■

Musée du Parfum

Jocul. Formarea inovatorilor „Când nu ne vom mai juca, atunci nu vom mai fi.”

Ludicul este cheia tinereții fără uzură și a vieții fără de plictiseală, de ce oare nu am imagina metode prin care să ne înveselim experiențele muzeale păstrând totuși caracterul științific al conținutului prezentat? În fapt, este vorba despre Formarea inovatorilor. Cum crești tinerii care vor schimba lumea de mâine, așa cum își intitula cartea Wagner Tony, ideile principale fiind conferirea de putere și ludicul, importanța jocului în relația formatoare, activitatea de comunicare în arte și în instituțiile muzeale strâns legată de modalitatea în care alegem să atragem publicul.

La Paris, pe aproape 1.400 metri pătrați și 3 etaje de clădire istorică se întinde cel mai recent muzeu al orașului, cel dedicat parfumului. Parcursul ludic și pedagogic este înainte de toate unul parfumat, senzorial. Pasionați sau neofiți, toți vin să-și testeze mirosul, să vadă dacă știu să deosebească diversele arome. De fapt, fiecare expozant caută un echilibru între realitate și imaginație. Iar filmul este un mijloc excelent de comunicare și de promovare în parcursul muzeal. Vânătoarea de mistere organizată la Muzeul Național de Artă al României în februarie 2017 se numea „Să înceapă joaca”. În toate aceste demersuri, importantă este calea, nu punctul final. ■

Docuart și Atelierul de Imagine

Două acțiuni culturale fundamentate pe film

Filmele documentare ne provoacă la o reflecție aplicată asupra unui limbaj ușor comprehensibil: imaginea. Pe de altă parte, filmul documentar este un instrument de promovare a patrimoniului cultural.

Platforma docuart.ro se dedică în mod exclusiv acestui gen cinematografic și furnizează materiale din diverse zone ale culturii (în sensul larg al termenului) autohtone, sub ambalajul creativ și inovator pe care generația tânără îl caută în mediul online. Astfel, „Oameni și fiare”, în regia lui Hanno Hofer, vorbește despre cercetarea statutului, real și imaginar, al lucrătorului în fier în societatea românească, din epoca preindustrială la societatea de consum. „Kopanarii”, în regia Danielei Apostol, este o scurtă incursiune în obiceiurile și tradițiile rudarilor, a unor oameni simpli, cu frică de Dumnezeu. Personajele documentarului modelează lemnul cu măiestrie.

„Kopanarii”. Regia: Daniela Apostol

„Oameni și fiare”. Regizor Hanno Hofer

„Graffiti”. Un proiect de Vlad Ștefan Dragna

Pe platforma atelieruldeimagine.ro sunt publicate proiecte filmice realizate în cadrul unei cercetări artistice a percepției adolescenților asupra realității. Tineri din patru licee bucureștene au participat în primăvara acestui an la un program de inițiere în producția unor filme de tip documentar realizate prin tehnica filmării cu telefonul mobil. Ideea care a stat la baza acestui program a fost cea a utilizării creative a noilor tehnologii. În plus, s-a căutat dezvoltarea capacității lor de a înțelege universul din jur printr-o cercetare de tip cinematografic.

„Graffiti” este un film autoportret, un concurs de imagini cu valențe plastice structurat pe un discurs în notă autoreferențială. Conduc de Vlad – realizator de lucrări de graffiti – și realizat cu sprijinul prietenilor săi, filmul problematizează incidența unui fenomen asumat ca fiind de graniță. Între artă și nonartă. Între legalitate și ilegalitate. Un astfel de clivaj străbate „Graffiti”, în paralel, la nivel de discurs și la nivel de imagine. Totul pare să fie o căutare aproape febrilă a unui sens: trenul de metrou pe care demult ai lăsat o lucrare, semnătura pusă sub tensiune pe o ușă, lucrări văzute ca daruri pentru amici, aducerea în discuție a unei potențiale activități aducătoare de venituri, din nou artă, din nou „eu ce fac cu viața mea”, din nou „oare de ce fac asta”. La un moment dat, pe parcursul discursului, personajul Vlad are o autochestionare care nu poate scăpa

atenției: „Ușor-ușor, te gândești că poate nu merită, că poate... poate o faci degeaba, că poate nu ai talent... și chiar nu mai are rost să continui în zona asta”. Autorul este elev la Liceul Teoretic Ion Barbu (Drumul Sării). Mentorul lui în atelierul de film documentar a fost regizoarea Carmen-Lidia Vidu.

„Trei femei la 18 ani”, 18 ani azi, 18 ani în anii 90, 18 ani în anii 70. Ce e la fel și ce e diferit, prin ochii a trei femei răspunzând toate unor întrebări prin care Adelina Maria Dobre încearcă să investigheze perspective, cutume, pericole, aspirații. Pe un fond al conflictului între generații din ce în ce mai acut în societate, demersul autoarei se construiește pe o structură de întrebări agreabile, deloc susceptibile de a crea disconfort interlocutoarelor, potențând nostalgii și momente de intensă afectivitate pozitivă. O selecție a interviuvelor absolut remarcabilă a adus într-un dialog sui-generis trei femei, din trei generații succesive, capabile să sintetizeze și să expună fermecător specificitățile timpului lor. Cumpărarea hainelor? Petrecerea timpului liber? Problemele? Relația cu părinții? Cel mai bun moment al filmului a fost întrebarea despre problemele cu care fiecare generație a simțit că se confruntă. Iar răspunsurile au conturat diferențele: „Nu aveam, nu simțeam problemele” (18 ani în anii 70) și „Toată concurența asta care este între noi” (18 ani azi). Autoarea este elevă la Liceul Teoretic Ion Barbu (Drumul Sării). Mentorul ei în atelierul de film documentar a fost regizoarea Carmen-Lidia Vidu. ■

„Trei femei la 18 ani”. Un proiect de Adelina Maria Dobre

Cinepub Un model de intervenție culturală

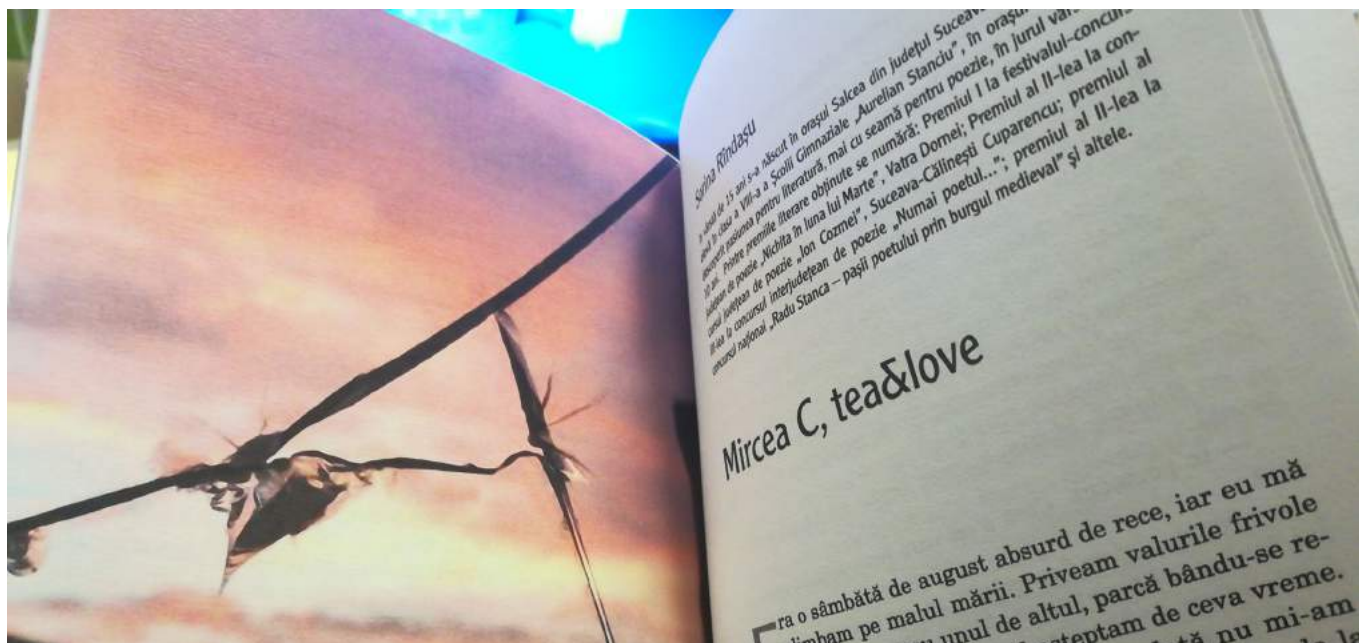
Românii petrec peste 19 ore online, în medie, pe săptămână, internetul câștigând din ce în ce mai mult teren în preferințele populației din țara noastră, care continuă să se uite și la televizor, potrivit studiului Mediascope Europe, făcut public de IAB Romania. Filmele reprezintă un obiect central de interes. În ceea ce privește filmul documentar autohton, în afară de platforma cinepub.ro, sursele de informare sunt aproape inexistente. Cinepub o platformă de distribuție în regim legal a operelor cineaștilor independenți sau ale celor care fac parte din patrimoniul național și/sau internațional, fondată în 2015 de Lucian Georgescu. Din statementul platformei merită reținută preocuparea realizatorilor săi pentru diseminarea onestă și profitabilă societal a producției culturale: „Cinepub este un militant (unic în România și Europa Centrală și de Est) al conceptului de *open data* în artă, un model alternativ de distribuție a operelor audiovizuale, diferit prin spiritul său liber, total independent comercial, politic, ideologic, axiologic. Cinepub crede că arta nu trebuie închisă după ziduri sau în portofoliul, portofelul, sertarul, sufrageria,

În comparație cu generațiile precedente, adolescenții de azi, prezintă un mai mare grad de interes pentru practicile artistice și colaborative. O analiză a percepției tinerilor despre creativitate indică faptul că, în proporție de 90%, aceștia se consideră persoane creative și apreciază că această aptitudine se poate manifesta în toate domeniile. Apariția unor oportunități de implicare în activități extrașcolare este apreciată de mai mult de jumătate dintre ei. 34% dintre tineri au participat la cursuri și activități extrașcolare din domeniul artistic. Această preocupare deține ponderea cea mai mare în cadrul activităților de educație desfășurate în afara școlii, urmată de cursurile de comunicare, negociere și lucru în echipă și de cele de marketing sau limbi străine. Chiar și în cazul celor care nu au desfășurat încă astfel de activități, 40% doresc să activeze într-o organizație artistică. Toate acestea* indică o mare disponibilitate pentru activități extrașcolare, artistice și colaborative și pot deschide o cale inițiativelor non-guvernamentale, cu condiția ca acestea să găsească metode eficiente de implicare a tinerilor și să propună activități care să îi intereseze și pe care ei să le găsească utile. ■

(* date cf. Barometrul de Tineret ANST 2012 și Barometrul de Consum Cultural 2015)

birourile, posesiunile unor personalități, persoane ori companii. Cinepub crede că receptarea artei nu trebuie condiționată economic, dar nici ideologic ori critic-conceptual. Cinepub crede că viitorul este al spiritului neîngrădit și al produsului spiritual liber, că arbitrajul artei nu este apanajul unei elite – fie ea doar și intelectuală – sau strict al criticilor ori liderilor de opinie, ci un demers personal, desprins de sistem. Cinepub crede în emanciparea individuală prin accesul liber la educație, cultură și artă – drept câștigat prin revoluția internetului. Nu în ultimul rând Cinepub este conștient de natura subiectivă a artei și a receptării acesteia, dar crede în necesitatea disoluției ego-ului auctorial contemporan, legat de o lume materială anacronică, care va dispărea, în curând...” ■

Văd probleme, imaginează soluții, elaborează proiecte, caută finanțări, construiește echipe, gestionează bugete. Când toate s-au terminat cu bine, încep munca. Ei sunt independenții.

Nouă prozatori adolescenți

Un proiect coordonat de
Dan Mircea Cipariu

Asociația Euro CulturArt

Asociația Clubul UNESCO – Adolescenții

„În această care sunt publicate povestirile a nouă foarte tineri prozatori. I-am ales din câteva zeci de adolescenți care scriu proză, dintre care alți câțiva, chiar dacă n-au pătrus în această mică antologie, s-ar putea să devină prozatori cu viitor. Deocamdată, ne-au convins parțial, în diferite procente, după cum le înfățișează și premiile. Încă nu toți par prozatorii pe care să se poată conta mâine, ci adolescenți care dau speranțe. Dar pot băga mâna în foc că mai toți cei care au participat la această competiție au avut profesori de nota zece. Sau mentori care merită această notă. Acești adolescenți scriu într-o limbă română curată și expresivă. Cei care au fost selectați în antologie dau semne mai limpezi decât ceilalți că ar putea deveni prozatori.” (Cristian Teodorescu, în prefața cărții)

Premiul al III-lea
Cristian Popescu, 14 ani, Școala Gimnazială „Theodor Costescu”, Drobeta-Turnu Severin, județul Mehedinți

Elena Macsim

„Mama mă luase din nou de mână, semn că ajunsese. Un câine începu să alter undeva într-un colț pe când noi ne îndreptarăm spre casa bătrânească cu cerdac, acoperită cu vopsea, pe care puteai să o decojești cu degetele. Deasupra ușii atârna în două rânduri o eșarfă neagră, precum cea pe care mama o avea la gât. Podeaua scârțâia, holul era mic, cu pereți albi, iar ușile albe dinăuntru avea perdeluță la geam. În continuare, din hol, am intrat într-o cameră mai încăpătoare, în care câțiva oameni stăteau pe marginea patului și pe niște scaune fără spătar. Un bec fără lustră atârna din tavan. Podeaua se opri din văietat, acoperită fiind de un covor mare și gros, iar eu mă așezasem unde fusesem pusă. Nu dădusem bunăziua. Mama începu să vorbească cu o bătrână cu chip obosit, care părea să fie gazda, pe un ton grijuliu, lucruri care trebuiau spuse acolo.”

Elena Macsim are 17 ani și este elevă la Colegiul Național „Mihai Eminescu” din Botoșani, specializarea matematică-informatică

„Nouă prozatori adolescenți este o antologie a textelor premiate la Concursul Național „Cele mai frumoase povestiri ale adolescenților” de un juriu format din Dan Mircea Cipariu, Florin Iaru și Cristian Teodorescu. Fotografii incluse în această antologie au fost selectate și premiate în cadrul Concursului Național InstantAdolescența, al cărui juriu a fost condus de Mihai Zgondoiu. ■

*Proiectul s-a derulat sub organizarea Primăriei Municipiului București prin Muzeul Național al Literaturii Române și a fost co-finanțat de Administrația Fondului Cultural Național

Andreea-Mădălina Balea

„Să te oprești din a-ți repeta în minte de mii și mii de ori scena aia atât de confuză, încercând să îi descifrezi semnificațiile sau să îți imaginezi ce ar fi trebuit să spui sau să faci într-un anumit moment, moment trecut de mult, care nu mai poate fi schimbat acum. Nu am înțeles niciodată de ce noi, oamenii, avem obsesia asta. Să creăm diverse scenarii imagineare, după ce faptul a fost consumat, iar asta să ne aducă o oarecare satisfacție. De unde vine aceea satisfacție? La naiba, doar pentru că ți l-ai imaginat altfel, istoria nu mai poate fi acum rescrisă.”

Andreea-Mădălina Balea are 17 ani și este elevă la Colegiul Național „Alexandru Ioan Cuza” din Ploiești, specializarea matematică-informatică.

Premiul al II-lea
Daria Călugăru, 17 ani, Liceul de Arte Plastice „Nicolae Tonitza”, București

Ulei de rapiță

OVIO OLARU

„Totul s-a schimbat după ce Yigru Zeltil a publicat în 2017 *Ulei de palmier*”. Oricât de îmbucurător ar fi ca această frază să figureze în viitoarele istorii literare românești, adevărul este că nu o să o facă. Iar motivele pentru aceasta sunt numeroase și complexe.

Oricât de tentantă e explicația conform căreia autorii aflați în periferia câmpului literar nu sunt canonizați tocmai datorită proastei poziționări în raport cu centrul literar simbolic, o ostracizare activă și deliberată nu are sub nicio formă loc. Sigur, capitalul social stă la baza capitalului literar, însă faptul că Yigru Zeltil se află în Constanța și nu poate interacționa direct și informal cu centrele lumii literare nu joacă niciun rol în primirea poeziei lui sau, precum e deja cazul, în tăcerea desăvârșită pe care *Ulei de palmier* a generat-o. Yigru Zeltil are potențialul de a fi geniul din umbră al poeziei actuale, însă riscul pe care și-l asumă este acela că, mai degrabă decât să rămână cunoscut prin propriile volume, el să fie amintit ca promotor avant la lettre al unui tip de scriitură cu rădăcini locale modeste, dar prezumat indispensabilă pentru viitorul literaturii. Dar „being yet another Romanian poet trying to get away, at least for a while, from the conservative culture...” („fiind doar un alt poet român care încearcă, cel puțin pentru un timp, să scape de cultura

conservatoare” – n. red.), Yigru își îndreaptă atenția spre alte proiecte, așteptând, precum Tzara în Zürich, emanciparea culturii autohtone.

Revin la o afirmație anterioară, cum că literatura română nu are o tradiție conceptualistă puternică, afirmație pe care – culmea – însuși Yigru a contrazis-o constant. Dar iată că în antologia compilată de el asupra literaturii conceptuale, *A Bibliography of Conceptual Writing* (disponibilă pe internet la <http://khora-impex.com/wp-content/uploads/2017/01/A-Bibliography-of-Conceptual-Writing-v1-01.pdf>), căreia nu-i lipsesc merite evidente, el plasează abia 9 volume românești sub umbrela generoasă a conceptualismului, toate publicate după anul 2000. Bibliografia este alfabetică, dar nu oferă naționalitatea autorului. Am identificat 9 autori căutând după centrele predilecte de publicare și după nume de edituri românești. În sfârșit, o producție destul de subțire, dacă ne gândim la un alt demers de-al lui Yigru, admirabil și foarte relevant pentru un început de distant reading românesc, anume proiectul poezie românească, institutul /rupere de rând/. Institutul, „alcătuit, deocamdată, numai din Yigru Zeltil”, precum ni se comunică pe pagina oficială, propune inventarierea volumelor de poezie apărute în spațiul cultural românesc din 1918 până în prezent. Un total de 22.409 de volume de poezie inventariate până acum. Facem un exercițiu de imaginație: dacă am avea 100, 200, 500 de volume de poezie conceptuală în istoria literaturii române, ele tot ar păli în raport cu numărul anterior menționat.

Yigru Zelti,
Ulei de palmier,
Tracus Arte,
București, 2017

” În 2017-2018, nici textele cu miză estetică nu mai sunt independente de performance, prin urmare cele cu bagaj conceptual trebuie să facă un efort dublu pentru a concura. ”

Problemele evidente pe care le-am semnalat în câteva cronici asupra unor cărți recente care reclamau o grilă conceptuală făceau referire tocmai la această lipsă generală de reacție la conceptualismul literar autohton. Intersectări evidente există cu textualismul, dar, nu-i așa, cât să trăiești și cu textualismul? În 2017-2018, nici textele cu miză estetică nu mai sunt independente de performance, prin urmare cele cu bagaj conceptual trebuie să facă un efort dublu pentru a concura. În sfârșit, încerc să (îmi) explic o carență de receptare. Andreea Pop, discutând despre „Ulei de palmier” într-un bilanț al poeziei pe 2017, amintea de „elan deconstructiv & avangardist” și de „stări fragmentare”. Total de acord, doar că elanul avangardist e doar teribilism, iar stările fragmentare marcă a inconsecvenței. De la Sebastian Big, despre al cărui volum, *Vată de sticlă*, s-a exprimat encomiastic, autorul a împrumutat echidistanța observației și monotonia postumană a registrului. Doar că Sebastian Big făcea o apologie a postumanului, eliminând subiectul total din peisaj, în timp ce Yigru se mai află încă acolo, ca un veritabil trickster textual, gata să-și aducă propria contribuție la flow-ul informațional și curățat de idiosincraziile omniscienței ale lui Big („se poate spune că”). Astfel, uneori produce niște veritabile străfulgerări lirice prin care își suspendă vocația de conceptualist. Dintre acestea, amintesc: „m-am învățat și eu/ ca tot omul/ cu liniile drepte/ ce nu se mai unesc/ decât pentru a închide.”, „visez un cer lichid/și piedici permutabile.”, „unde va/ știința le cataloghează pe toate/ pentru mine.”, „ce faci?/ mereu mă întrebi ce fac/ când vezi foarte bine ce fac./ mă pregătesc

neconținut pentru umilire.”, „am 24 de ani/ sunt vulnerabil/ și disprețuitor/ față de virilitate.” Împrumutând din gabi efitimie și val chimic, dublat de un scientism milenarist care nu devine manieră, poate să producă și texte cu care lui Rosi Braidotti nu i-ar fi rușine: „rupe-mă în bucăți. fă-mă din nou./ fă orice. numai să fie feedback./ nu mă lasa în inerție./ oricum ar fi să fie/ sunt o risipă de energie.”

Acestea sunt fragmentele reușite. La polul opus al anti-sensibilității declarate se află teribilismul: joculețe interesante și drăguțe și uneori inteligente, dar livrând ori un concept facil, ergo redundant, ori asocieri de idei perfect ermetizate. Modificări pe text, emoji-uri, gimnastică intelectuală, colaje, tăieturi. Nimic nou: „un tăiș/ care nu poate tăia./ aici sunt:/ un tăiș decorativ./ sau/ doar un tăiș/ care așteaptă/ neactivat./ sau/ taie asta./ doar atât:/ să fiu un tăiș/ decorativ”. Abia aici, formula se manierizează, dar rămâne una lucrativă pentru autor care, pus în fața interpretului sau criticului de gust, poate oricând să replice: prietene, nu înțelegeți, aici se ascunde CONCEPTUL.

Scriere ne-creativă, dar care nu se lasă redusă la apropiere. Colaj? Parțial. Un melanj pedant de concept și câteva sclipiri de inteligență poetică mai mult decât convingătoare. Yigru Zelti conceptualul nu își iartă și nu își asumă derapajele sensibile. Sau, din contră, poetul nu este, precum pretinde în prefața antologiei, „safe from the criticism of having hijacked the symbolic value of poetry!” („ferit de critica de a fi deturnat valoarea simbolică a poeziei!” – n. red.). ■

Familia, temă a festivalului de la Namur

IOAN LAZĂR

Festivalul Internațional al Filmului Francofon de la Namur a avut de la început o orientare fermă, promovând cinematograful realității sociale. Și-a asociat și o altă dimensiune de această dată, orientând atenția spectatorilor către un aspect sensibil al lumii de azi – familia –, într-o ediție în cadrul căreia au fost proiectate vreo 150 de titluri.

Sunt câteva compartimentări ce nu pot scăpa atenției. Se măsoară, de pildă, efectele absenței, fie ale tatălui fie ale mamei. Se înregistrează consecințele plecării, ale dispariției unuia dintre părinți. Se punctează apoi revenirea vinovată, mai mult sau mai puțin motivabilă. Am putut urmări, de asemenea, drama celor care voind să aibă copii, după lungi așteptări, uneori cu anii, se hotărăsc, în sfârșit, să facă pasul adopției. Se cântărește, desigur, și drama mamei biologice, dar nu pot scăpa nici dificultățile relației copilului cu mama adoptivă. Se aruncă o privire și în mediile sociale din care provin personajele, marcându-se diferențele de vârstă ori de pregătire profesională.

Coproducția franco-belgiană, „Nos batailles”, propune un cadru central familial. Regizorul Guillaume Senez ne plasează în ambianța clasei de mijloc franceze în încercarea de a face portretul unei familii cu doi copii, doi băieți. Mama dispare fără a se mai întoarce vreodată, lăsând toate grijile casei pe seama tatălui. Olivier este șef de echipă, răspunzând de munca muncitorilor, a muncitoarelor, majoritare, într-o întreprindere de stocaj. Pe seama lui nu sunt de-acum doar grijile sindicale, ci, mai ales, cele privind viața copiilor, ale căror probleme școlare se adaugă la tristețea de a nu o mai avea pe mama lângă ei. Este greu să o înlocuiești pe Laura, soția și mama, iar încercările lui eșuează. Este într-adevăr de remarcat, și de apreciat, cum într-o poveste aparent banală, filmul lasă să se instaleze cu simplitate o emoție

proprie micilor bătălii ale existenței cotidiene, devenite la un moment dat surprinzător de acute.

În „O iubire imposibilă” de Catherine Corsini, o poveste ambițioasă, adevărată saga a anilor 50, tânăra dactilografă Rachel, provenind dintr-o modestă familie de evrei, se îndrăgostește de Phillippe, descins dintr-o lume cu alte posibilități materiale, dar și cu prejudecățile acesteia. Se naște un copil, o fetiță, Chantal. Phillippe refuză căsătoria, dând ascultare tatălui lui, pe care nici Rachel nu-l poate convinge. Cei trei încep o viață de familie cu un tată la distanță, care apare din când în când, cu pauze mai lungi din clipa în care se căsătorește având de-acum, familia lui oficială. Rachel nu disperă, așteaptă mereu revenirea lui Phillippe, dar fetița lor crește, se maturizează, are de-acum viața ei, de om matur. Mamă și fiică suferă în tăcere, dar cel mai mult Rachel, căreia Chantal îi reproșează supunerea, răbdarea, acceptarea. Este o femeie tare, mărturisea regizoarea la sfârșitul proiecției, subliniind de câtă rezistență a dat dovadă personajul interpretat de Virginie Efira. Notam undeva mai sus că povestea are profilul unei saga, al unui roman-fluviu, inspirat dintr-o carte cu același titlu. Actrița însăși a dat o probă de rezistență. Mărturisea că nu doar trecerile de la o vârstă la alta, de la momentul jocului direct, al propriei vârste, la cerințele unei compoziții ce o înfățișează la o vârstă a bătrâneții, dar chiar turnajul a cerut sacrificii, având de stat uneori mai mult de șase ore la machiaj.

Un alt film, „M” de Yolande Zauberman, încununat în acest an cu un Premiu special al festivalului de la Locarno, este deosebit de interesant sub aspect tematic. Tânăra regizoare ne introduce în inima localității Bnei Brak, capitala ultraortodoxă a evreilor. Are curajul de a propune o lungă evocare prin ochii personajului Menahem Lang, cunoscător al adevăratului comportament ale rabinilor ultrareligioși. Copil fiind, a fost violat de trei dintre aceștia. Primul i-a devenit ca un tată, ocupându-se să nu-i lipsească nimic, mai ales că părinții biologici nu se ocupau de el. Este un mod inedit de a investiga

o realitate sulfuroasă prin chiar vocea celui implicat. Cineașta se străduiește să țină linia neutralității, însă tocmai prin aceasta filmul devine un teribil document emoțional. Avem și aici o imagine a familiei, cu distorsiunile ei greu de imaginat. Turnat în idiș, filmul are tonul unei mărturii directe, fiind în linii mari un documentar, i-aș spune o docu-drama. Juriul de la Namur avea să-l aprecieze ca atare, acordându-i Bayardul de Aur pentru cel mai bun film, motivându-și cu franchețe opțiunea: „Este un adevăr deranjant, teribil, nemilos, acela al copiilor care, ca și el (este vorba de protagonist, Menahem Lang), a fost violat de mai mulți bărbați sub acoperirea unei tăceri religioase și complice. Vocile lor, cântecele lor, tristețea lor vor rămâne gravate cât mai adânc, pentru totdeauna, în inima noastră”.

„Geneză”, o producție franco-engleză, realizată în Quebec de Philippe Lesage, este o radiografie a unei clase de liceeni din a XI-a cu tot ce presupune aceasta. Sunt în prim plan tribulațiile sentimentale și erotice ale acestora, cu interpreți ce-și joacă fără fașoane vârsta. Juriul a fost cucerit de „magnetismul, intensitatea și virtuozitatea” dovedite de Théodore Pellerin (Bayardul pentru cel mai bun actor). Un personaj simbolic ni se relevă a fi „tumultul” unor trăiri revendicate în numele libertății de a decide. Personajul actorului premiat pare un creuzet, dar și un revelator al acestor stări de precipitare, de aruncare în gol, de inconștiență adolescentină, în fapt de progresivă și firească maturizare. Dacă e să căutăm nuanțele, ar fi de remarcat tonul canadian al acestor producții în care strălucește de fiecare dată grăunțele de uraniu francofon.

„Pupille” (regia Jeanne Henry) beneficiază de o distribuție specială: Sandrine Kiberlain, Gilles Lellouche, Elodie Bouchez, Miou-Miou. Avem aici

povestea unei mame, Alice, care timp de opt ani încearcă să aibă un copil. Cum nu reușește, apelează la serviciile specializate de ajutor social în asemenea cazuri. O va adopta pe Théo (3 luni), ea având 41 de ani. Personajul Alice i-a revenit lui Elodie Bouchez, ea însăși mamă a doi copii. Deținătoare a două César-uri, apreciată pentru rolul din „Trestieile sălbatice” (1994), actrița, apropiată de vârsta personajului (s-a născut la 5 aprilie 1973), știe să creeze ambianța unei relații între două ființe hărăzite să rămână împreună. Au fost unele dificultăți la filmare, își amintea interpreta, în unele cadre aflându-se nu mai puțin de trei bebeluși (care urlau, plângeau), iar la final s-a pus problema să joace cu un copil-robot. Elodie a ales totuși personajul real, în carne și oase, cumițându-l în felul ei pe micuț. Juriul a remarcat calitățile acestei mari actrițe, puternică, complexă, fermecătoare. I-a acordat astfel Bayardul pentru cea mai bună interpretare feminină, concretizat într-un ceas-brățară, marca Victorinox. Aceluiași film i s-a acordat și Bayardul pentru scenariu, o dovadă (nerostită) că tematica mai sus semnalată a stat totuși în centrul preocupărilor acestei ediții.

„En liberté!”, în regia lui Pierre Salvadori, este povestea unui cuplu de polițiști și a unei nedreptăți ce trebuie reparată. „Fortuna” ne-a dus, odată cu copila ce dă titlul, la 2000 de metri altitudine, într-o Elveție cotropită de zăpezi. Eroina, o etiopiană de 14 ani, își caută părinții dispăruți, având să treacă prin experiențe dificile. „Mormintele fără nume” de Rithy Panh este o producție cambogiano-franceză inspirată din cel mai neliniștitor genocid din istorie, prin crimele în masă comise de kmerii roșii. Filmul a fost apreciat și pentru „modalitatea poetică” a evocării, acordându-i-se pe lângă Premiul special al juriului și Bayardul pentru cea mai bună imagine. ■

RADU MAIER -
PRIMĂVARĂ ÎN DINKELSBÜHL, 2015

Picturi de Radu Maier în Dinkelsbühl

Transformarea viziunilor în imagini

WWW.RADUART.DE

Începând cu 19 mai 2018, galeria Artelor din Dinkelsbühl a prezentat pentru prima dată o retrospectivă de ansamblu, alcătuită din 43 de picturi din creația artistului plastic, desenatorului și ilustratorului ardelean Radu-Anton Maier. Expoziția „RADUtopia” a constituit o parte integrantă a celei de-a 68-a

sărbători a „Zilelor Patriei” în cadrul Comunității Sașilor din Bavaria. Titlul expoziției nu se rezumă doar la faptul că Radu este un termen fix, un topos consacrat în lumea artei, ci sugerează o prezentare a viziunilor sale solidificate în imagini, care explorează atât topografia sufletului său artistic cât și propriul impuls creator. Atât specialiștii cât și amatorii de artă recunosc un „Radu”. Dar ce face o astfel de lucrare de artă atât de recognoscibilă? Pe de o parte este cu siguranță virtuozitatea maestrului, aplicarea meticuloasă și gradată a

RADU MAIER - DELIMITĂRI VEGETALE 2017

culorilor, care, în combinație cu vernisul, conferă picturilor sale un fel de perfecțiune ireală. Acest lucru se datorează, în bună parte, tehnicilor de tipărire utilizate de el, cum ar fi litho-plasto-typia

și pulverizatorul, cu care transpune culorile pe pânză prin intermediul șabloanelor. Această tehnică stăpânită cu măiestrie se numește airbrush și îi permite aplicarea celor mai delicate

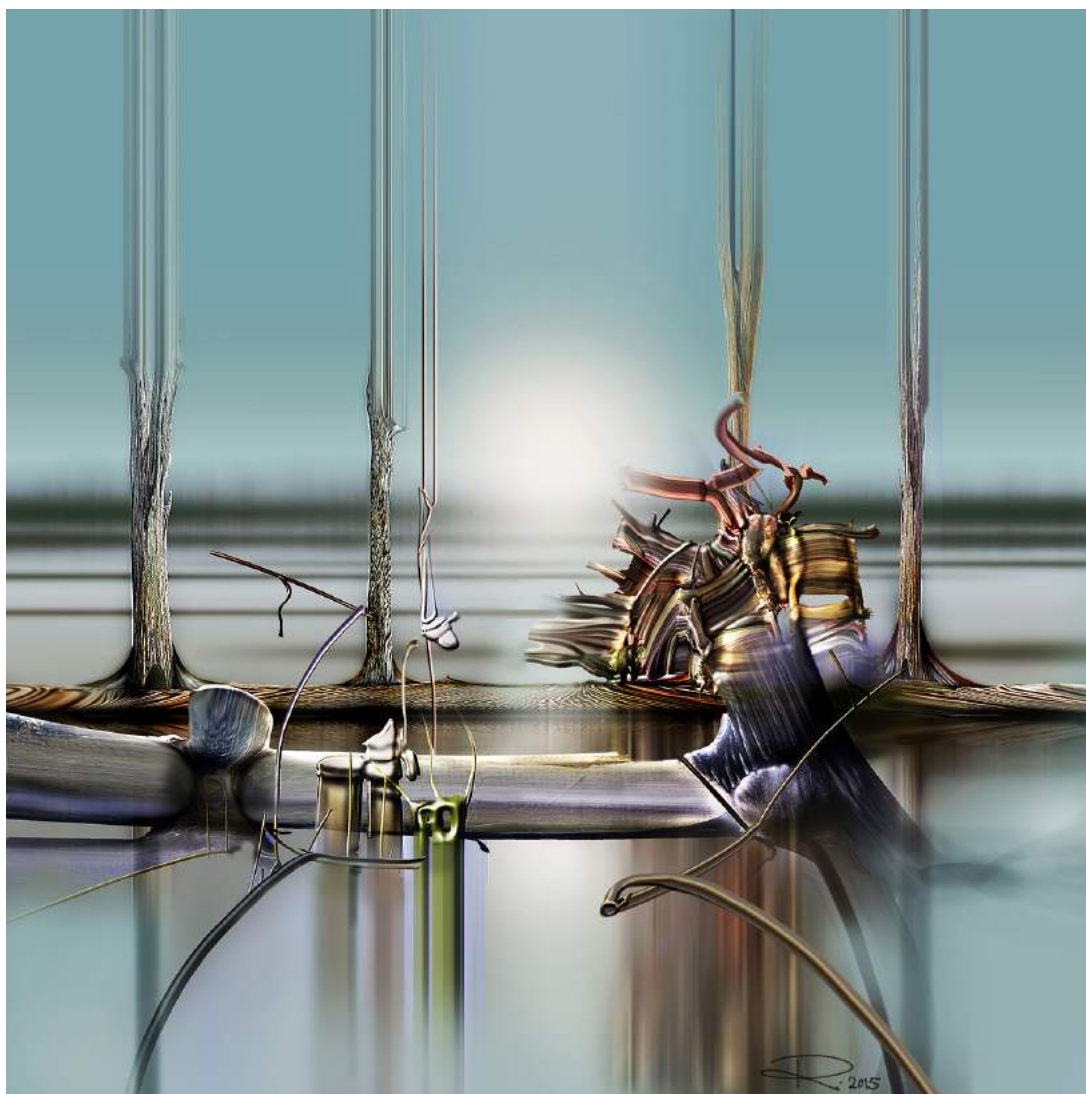

RADU MAIER -
CRUCEA DIN DACHAU, 2014

straturi cromatice și delimitarea structurilor, pe care Radu le subminează uneori oarecum brutal, prin intercalarea fâșiilor de vopsea, de lac și de vernis, realizate uneori prin răzuire, prin frezare sau prin șlefuire. Pe de altă parte, la fel de semnificativ este stilul său compozițional. Radu, care nu pictează niciodată abstract, însă mereu reprezentativ-realist, uneori chiar „fotorealist”, spre exemplu, autoportretul său din 2013 - vizează un stil simbolic-suprarealist, care este, de asemenea, tipic pentru majoritatea operelor expuse. Excepție fac picturile cu flori și nuduri. La prima vedere, se disting peisaje cu titluri ca „Dinkelsbühl în primăvară”, „Templul Luxor” sau „Lacul Starnberg”, care par să confirme acest lucru. De fapt, suntem confrunțați mai degrabă cu lumi atmosferice sau cu peisaje interiorizante, pe care artistul le asociază cu fragmente de realitate sau aparent

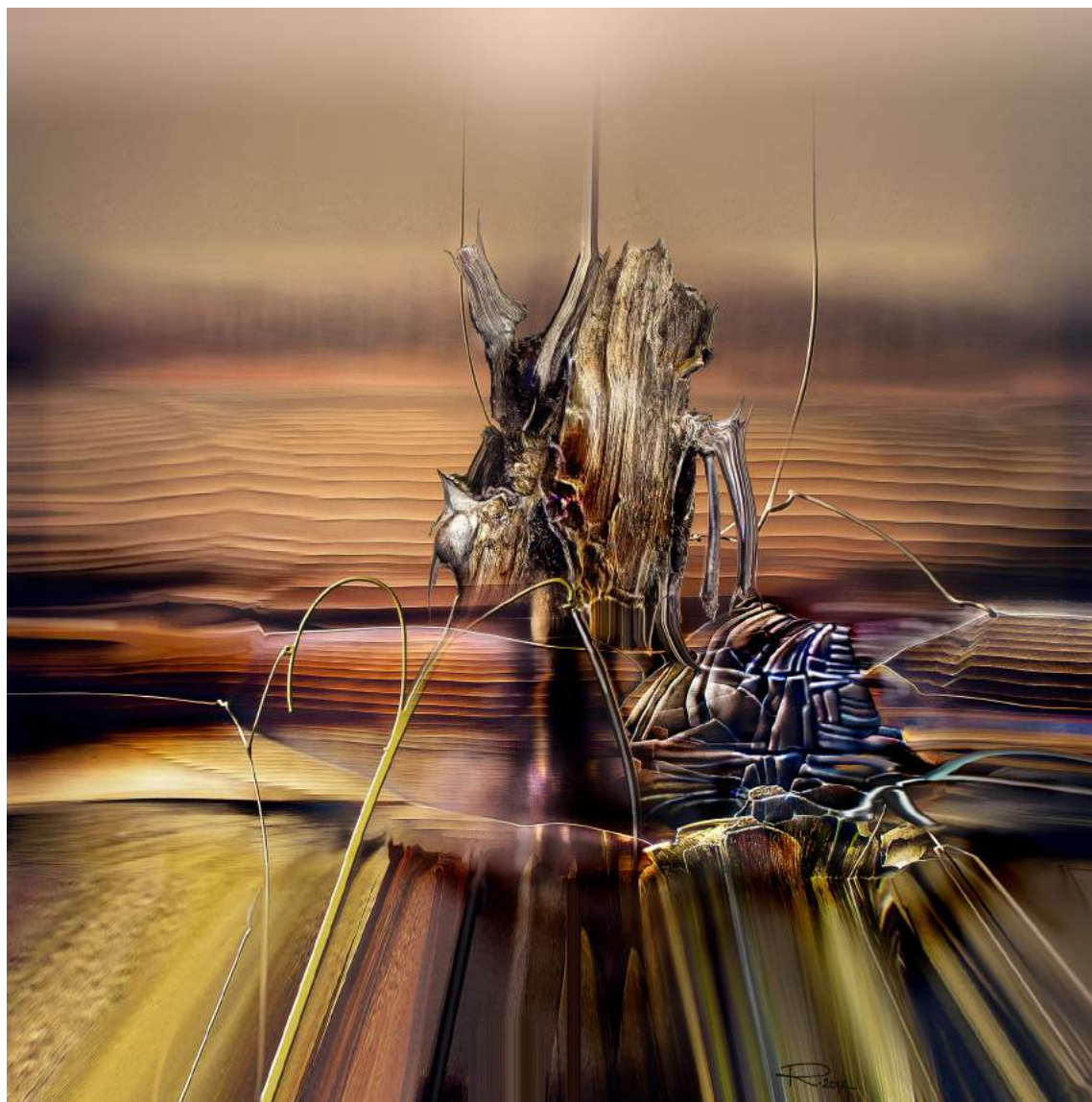
reale. Elementele de legătură, vasele comunicante fac parte din arsenalul simbolic al pictorului și reprezintă o parte componentă semnificativă a paletelor sale creative și compoziționale. Nu doar ciclul „Transfuzii” – prin pomparea vitalității și a energiei – creează o rețea de vene comunicante în arhitectura operei sale. Prim-planul este de obicei intersectat sau chiar împânzit de o varietate de fire, care nu numai că îndeplinesc o funcție de legătură între elementele care rămân ascunse de noi. Ele servesc, de asemenea, unui scop similar ca efectul de înstrăinare în teatru Brechtian: ele agită privitorul și îl protejează concomitent de atracția psihedelică inerentă lumilor fantastice seducătoare, „tipice” pentru Radu.

Radu este un mediator care creează conexiuni atât prin arta sa, cât și în calitate de proprietar al galeriei

RADU MAIER - CREPUSCUL VI, 2015

RADU MAIER - REMINISCENȚE III, 2017

Raduart (raduart.de), prin care solidifică punți de legătură între țara de baștină și patria adoptivă, între artiști din România și Germania, din Bavaria și Ardeal, angajament pentru care a fost distins de mai multe ori în ultimii ani, implicat pentru activitatea sa artistică internațional recunoscută. ■

Fragmente din articolul „Zum Bild geronnene Visionen - Airbrush-Gemälde von Radu-Anton Maier in Dinkelsbühl gezeigt”, semnat de Christian Schoger, redactor cultural, ziarul Siebenbürgische Zeitung. <https://www.siebenbuerger.de/zeitung/artikel/kultur/18921-zum-bild-geronnene-visionen-airbrush.html>. (Courtesy of Svetlana Maier)

Informații suplimentare:
<https://www.raduart.de/expo-radu/>

RADU MAIER -
AGORA BOREALIS INIZIO, 2008

arhipelagul muzeelor

Patrimoniul cultural religios

VIRGIL ȘTEFAN NIȚULESCU

Poate mai tinerii cititori ai revistei nu au cum să știe, dar, în perioada de maximă înflorire a dictaturii ceaușiste, cenzorii nu permiteau ca în lucrările de istorie a artei să apară o sintagmă de genul „biserica Mănăstirii Cozia“. În schimb, trebuia scris „monumentul istoric Cozia“. Icoanele deveniseră „portrete“, iar crucifixurile „obiecte de artă“. Explicația era simplă: în delirul său paranoid, Ceaușescu nu suporta concurența lui Dumnezeu. Deși Biserica Ortodoxă, mai mult chiar, decât alte culte, era destul de plecată în fața dictatorului, acesta nu accepta un alt subiect al venerației publice.

Primii ani de după prăbușirea regimului comunist au fost martorii unei reveniri masive a imaginii bisericilor în conștiința publică. De la un entuziasm nemărginit pentru construirea de noi lăcașuri de cult (acesta continuă până în ziua de azi), până la prezența preoților în rândurile din față ale oricărui eveniment public, religia și-a luat revanșa față de fostul regim. Apoi, în urmă cu mai bine de un deceniu, ecourile corectitudinii politice adoptate, aproape, cu religiozitate, de universitățile americane, încă de prin 1990, au făcut ca și viața culturală românească să se supună unor noi reguli de civilitate. Desigur, fenomenul nu s-a întâmplat peste noapte și a avut urmări vizibile, dar și pusee de vitalitate ori, dimpotrivă, retrageri zgomotoase din prima linie a dezbaterilor publice. De teama de a nu-i jigni pe concetățenii atei, oamenii de cultură care admiteau, deschis, apartenența la o

anume religie, au început să fie foarte prudenți în luările lor de atitudine. Iar ortodocșii, majoritari în România, au început să se teamă de o afirmare prea zgomotoasă a credinței lor. Fenomenul a fost concomitent cu dezvoltarea, de către presa main stream, a unor cazuri de celebre fețe bisericești (de la călugări, până la șefii de cult) care au colaborat sânguincios cu Securitatea, precum și a unor cazuri de corupție în sânul bisericilor. Și, cum principalul cult din România este cel ortodox, evident că cele mai multe exemple negative s-au găsit tocmai în rândurile clerului ortodox. Brusca, a devenit, din nou, neavenit să vorbești deschis despre religie și despre biserică. Dacă toate aceste „războaie culturale“ (termenul, utilizat, inițial, de Richard Bernstein, a fost explicat și definit într-o carte a sociologului James Davison Hunter, publicată în 1991) au fost purtate în Occident, în urmă cu mai mult de două decenii, în România, ele s-au dezvoltat ceva mai târziu. Acum, când Vestul este măturat de un val de populism naționalist care afectează și țările mai recent intrate în Uniunea Europeană, era de așteptat ca și domeniul patrimoniului cultural să fie afectat. Mai mulți cercetători devotați ai patrimoniului au redescoperit că multe dintre artefactele care constituie mândria marilor muzee ale lumii sunt legate de religie – fapt pe deplin adevărat și pentru România, de la muzeele de arheologie, până la cele de antropologie culturală.

Recent, Bucureștii au fost martorii unui eveniment aproape trecut sub tăcere chiar și de firava presă culturală care mai există în România: aprinderea Torței Patrimoniului și Culturii – inițiativă a Rețelei Europene pentru Locurile Istorice de Cult Future to Religious Heritage. Torța, aprinsă în Olanda, la Leeuwarden, la 8 ianuarie, a ajuns la Paris, la 11 octombrie, după ce a trecut prin alte șapte țări europene, poposind și la București, la 28 septembrie. Alegerea României a fost cauzată nu doar de faptul că țara noastră are tezaurizate bunuri

culturale preponderent religioase (atât în ceea ce privește patrimoniul material – monumente istorice și bunuri mobile din muzee – cât și privitor la patrimoniul imaterial), dar, și pentru atitudinea noastră, exprimată prin Ministerul Culturii, ca autoritate publică de profil, prin Institutul Național pentru Cercetare și Formare Culturală, ca organizator al evenimentului, prin Rețeaua Națională a Muzeelor din România, în calitate de contributor moral și chiar prin interesul arătat de Președintele României. Speranța mea este că, abia acum, România s-a așezat pe o cale aleasă înțelept, departe atât de neomarxismul care face, în continuare, ravagii prin diverse universități și medii politice de stânga, cât și de populismul hipernaționalist de factură eurosceptică și xenofobă, prezent dureros de acut în țările continentului. Faptul că recunoaștem, deschis, importanța capitală a religiei, pentru dezvoltarea societății, și că acordăm întreaga noastră atenție patrimoniului cultural religios, nu înseamnă că trebuie să

” Torța, aprinsă în Olanda, la Leeuwarden, la 8 ianuarie, a ajuns la Paris, la 11 octombrie, după ce a trecut prin alte șapte țări europene, poposind și la București, la 28 septembrie. ”

devenim bigoți, ci că judecăm, științific și moral, cu singura măsură a bunului gospodar, care se îngrijește de cele mai importante valori ale țării (în afară de resursa umană): acelea care alcătuiesc patrimoniul național. Și mai sper că și cultele din România vor înțelege că trebuie să fie mai responsabile pentru patrimoniul administrat. Dar asta este o altă istorie... ■

România din diaspora

Despre distincție

MONICA SĂVULESCU VOUDOURI

În luna august 2018 pe mapamond a fost deplânsă moartea lui Kofi Annan. În iulie, la Johannesburg, Fundația care poartă numele marelui sud-african l-a invitat pe Barack Obama să țină lectura anuală, la împlinirea celor 100 de ani de la nașterea lui Nelson Mandela. Dacă te gândești la cele trei mari personalități care prin „negritudinea” lor au luminat în ultimii 50 de ani lumea, nu se poate să nu te întrebi ce-au avut ei în comun. Îi las deoparte pe Martin Luther King, pe Angela Davis, deși aparțin aceleași familii de spirite. Mă gândesc doar la cei trei, de talie internațională, care și-au pus pecetea pe istoria lumii. Cei trei, după care lumea a încetat să mai fie aceeași. Ce au avut ei în comun? Desigur, nu numai culoarea pielii. Distincția a fost ceea ce i-a caracterizat. Chiar dacă acest termen este greu de definit la prima vedere. Dicționarele spun că termenul are mai multe înțelesuri. Primul ar fi diferențierea. Și din acest punct de vedere el corespunde perfect situației: cei trei se diferențiau prin personalitatea lor de cea mai mare parte dintre persoanele prin preajma cărora trăiau și activau. Celelalte înțelesuri ale termenului de asemenea îi caracterizează.

Distincția este o calitate care nu se manifestă pe un anumit loc geografic. Nu are țară. Nu are neam. Nu are rasă. Cel din Honolulu se prezenta și se comporta „domnește” am zice noi, la fel ca cel din Africa de Sud. Și când spun „domnește” nu mă gândesc la clasa socială, fiindcă știm cu toții că mulți dintre cei ce sunt sau se consideră socialmente în top pot să se prezinte și să se

comporte ca niște mârłani. Distincția nu ține deci de statutul social al celui înzestrat cu ea. Și nici de statutul material al țării celui la care apare. Nelson Mandela o aducea din township-ul Soweto, Annan o aducea din Ghana, o țară al cărei nivel de trai nu sparge gura lumii. Distincția nu se moștenește și nu se transmite. Ea nu trece într-o familie, genetic, de la unul la altul și multe sunt exemplele lumii care confirmă acest adevăr. Distincția nu se cumpără și nu se vinde. Miliardarii lumii se pot lauda cu miliardele lor. Nu totdeauna și cu distincția propriei persoane. Distincția nu tine de titlurile nobiliare. Urmărind adeseori la televizor vizitele celor despre care vorbesc pe la diverșii regi ai lumii, n-a fost greu să-i diferențiem pe unii de alții. Distincția nu este dată de funcții. Mandela în închisoarea de pe insula Robbin era distins. Și băiatul care terminase Harvardul și umbla prin cartierele din Chicago să înțeleagă lumea americană. Sau înaltul funcționar ONU, prin lagărele de refugiați.

Nu cred totuși că se poate despărți distincția de o anumită armonie a trăsăturilor, care, luminată din interior, se numește charismă. Noțiune de asemenea greu de definit. Cu charisma te naști sau nu te naști. Iar cei trei africani s-au născut, fără îndoială, persoane carismatice. Se exprimă acest lucru, mi-am dat seama, în primul rând prin zâmbet. Toți trei au un zâmbet cald, copilăros, un zâmbet de oameni buni. Și un calm, care ține probabil de viziunea asupra lumii. Când nu te așezi tu în centrul evenimentelor, când nu trăiești numai pentru tine. Și când încerci să convingi și să te autoconvingi că lumea merge totuși spre bine. Mandela, care va rămâne celebru prin citatele din discursurile lui, spunea la un moment dat: „Ceea ce contează în viață nu sunt în principal

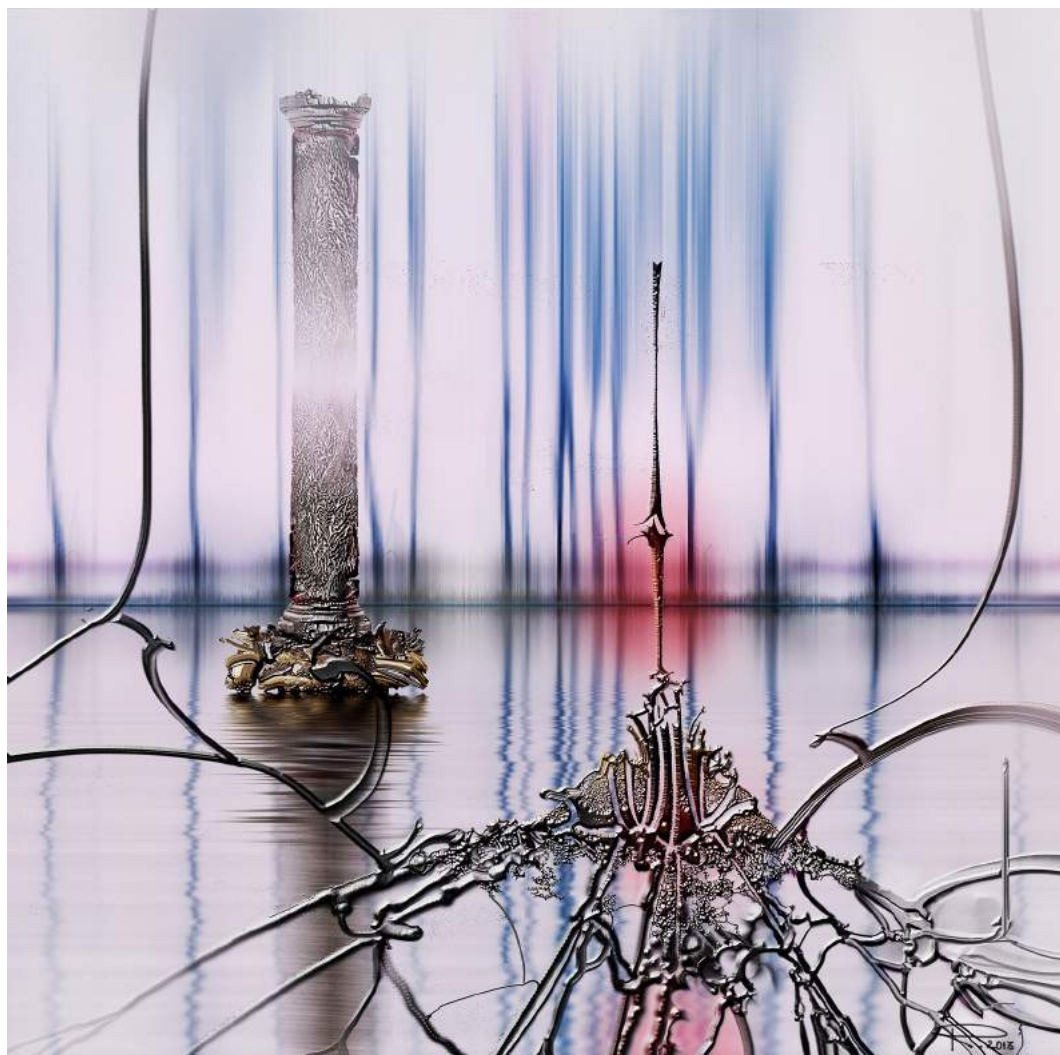
întâmplările pe care le-ai trăit. Ci schimbările pe care le-ai făcut în viața altora”. Cred că vine acest altruism și din baza comună a celor trei personalități de sorginte africană: anume că fac parte din cea mai chinuită rasă de pe fața pământului. Cunosc, transmisă probabil genetic, durerea și suferința; nu pot face abstracție de ea.

Și mai există un element comun, poate cel mai important, care le dă aură celor trei: educația. Mandela, Annan și Obama sunt oameni nu numai cu înalte calificări profesionale, ei sunt prin însăși natura lor intelectuali. În Kenya, în Hawaii sau în tribul sud-african în care s-a născut Mandela, cei trei au apărut pe lume cu vocația intelectuală. Vocație care se pare că iarăși nu are țară, nu are clasă socială, nu are rang nobiliar, nu are rasă, nu se moștenește și nu se transmite, nu se poate cumpăra, nu se

poate vinde. Dar...atunci când este funciară, îi dă celui înzestrat **DISTINCȚIE**. Sunt toți trei conștienți de vocația lor intelectuală. De sensul profund pe care educația a acordat-o formării personalității lor. Fapt pentru care militează toată viața pentru educație. Unul de pe podiumul de președinte al Satelor Unite, unde a ținut cele mai articulate, cele mai consistente discursuri, unul prin lagărele de refugiați ale lumii, unde încerca să înființeze școli, unul după 27 de ani de închisoare, de unde a ieșit spunând: „Educația este cea mai puternică armă pe care o poți folosi ca să schimbi lumea”.

PS. Mi se spune din ce în ce mai des că lumea nu mai citește. Și am același răspuns: Deschideți facebook-ul lui Barack Obama. Și-a publicat acum lista cărților citite în vacanță, cu comentariile lui personale. ■

RADU MAIER - MLAȘȚINĂ V, 2013

Zapping

LIANA DOBRICA

Leon Lederman, Charles Aznavour, Monserat Caballé au plecat, cu povești de viață cât un secol.

Leon Lederman s-a născut în 1922, în Manhattan, într-o familie de evrei imigranți din Rusia, a căror afacere consta într-o spălătorie. A crescut în Bronx, a absolvit City College din New York în 1943, cu o diplomă în chimie, a servit trei ani în armată, făcând parte din trupele de Transmisiuni debarcate în Franța în al doilea război mondial, și-a reluat studiile la școala de fizică a Universității din Columbia, unde a obținut titlul de doctor în 1951. La scurt timp, a început să lucreze la noul accelerator de particule al școlii, la Nevis Laboratories, în Irvington, New York. În 1957, cercetătorii Tsung-Dao Lee și Chen-Ning Yang, câștigătorii Premiului Nobel din acel an, au susținut că există o interacțiune nucleară slabă, cu impact asupra dezintegrării radioactive, care ar putea încălca legea conservării parității, formulată în anii 1930 de către fizicianul de origine ungară Eugene P. Wigner. În timpul unei mese de prânz pe care le serveau regulat împreună vinerea, ne informează "New York Times", la un restaurant chinezesc din apropierea Universității din Columbia, Dr. Lee i-a spus Dr. Lederman că fizicianul Chien-Shiung Wu tocmai finalizase un experiment care arăta că interacțiunea slabă chiar încălca legea parității. Intrigat, Dr. Lederman și Dr. Richard Garwin, împreună cu Marcel Weinrich, student absolvent, au făcut, peste weekend, propriul experiment la Nevis Labs, confirmând descoperirea Dr. Wu, însă printr-o abordare diferită. În 1962, Leon Lederman, Melvin Schwartz și Jack Steinberger au demonstrat, prin experimentele efectuate la Brookhaven National Laboratory, din Long Island, existența a două tipuri de neutrini. Ulterior, au descoperit o versiune și mai mare a electronului, numită tau, cu antiparticula asociată tau-neutrino. Pe baza acestor rezultate, au generat cadrul pentru Modelul Standard, una dintre cele mai importante cuceriri ale fizicii în secolul trecut. În 1966,

președintele Lyndon B. Johnson i-a acordat Medalia Națională pentru Știință, cea mai înaltă distincție americană în domeniu. În 1988, cei trei oameni de știință au câștigat Premiul Nobel pentru fizică. În 2015, Dr. Lederman și-a vândut Premiul Nobel cu 765.000 \$ pentru a-și plăti tratamentul medical pentru demență. "Ceea ce a iubit cu adevărat au fost oamenii, pe care a încercat să-i educe și să-i ajute să înțeleagă activitatea lor științifică", a declarat soția sa pentru AP.

Charles Aznavour s-a născut în 1924, la Paris. Și-a început cariera artistică în duete muzicale cu sora sa, la nouă ani deja nu mai mergea la școală și a apărut în primul film. În timpul ocupației naziste, a cântat în cabarete, părinții săi au ascuns familii de armeni, evrei, ruși, comuniști, iar tatăl său a ajuns, în cele din urmă, în Rezistența franceză. În 1946, a întâlnit-o pe Édith Piaf, care, în semn de apreciere, l-a invitat să o însoțească în turneele din Franța și Statele Unite ale Americii. Nu de aceeași apreciere s-a bucurat însă din partea criticilor francezi, care l-au respins, la început, ca fiind prea urât, prea scund, cu o voce cavernoasă și cântece cu titluri dubioase. Consacrarea a venit la jumătatea anilor '50, datorită talentului unic de a trăi profund o emoție și a o transmite înmiit publicului său. A cântat viața, bucuria, iubirea, dar și melancolia și disperarea, a provocat mentalitățile și tabuurile sociale. După o carieră de peste 70 de ani, încă urca pe scenă și mergea în turnee. Încheiase recent o serie de concerte programate în Japonia, iar cu o săptămână înainte fusese invitat în emisiunea „C à Vous” a postului TV France 5, unde își reafirmase devotamentul artistic. Ce a realizat? Peste 1200 de cântece, 45 de albume, apariții în peste 60 de filme, 4 cărți și o fundație care îi poartă numele. I s-a adus un omagiu național la Domul Invalizilor din Paris, în prezența președintelui Franței, Emmanuel Macron, și a premierului armean, Nikol Pachinian. „La vie est faite de hasard”, „asta simt despre existență”, spunea artistul. Un final: Emmenez-moi.

Monserrat Caballé s-a născut la Barcelona, în 1933, într-o familie de muncitori, care i-au ales numele după celebra mănăstire situată în munții din apropiere. A debutat în 1956, în Mimi, din La Bohème, de Puccini, la Opera din Basel. Trei ani mai târziu, s-a alăturat Operei din Bremen. Consacrarea a venit în 1965, la Carnegie Hall, din New York, în rolul Lucreziei Borgia,

din opera lui Donizetti. Au urmat scene, roluri și parteneri celebri. 90 de roluri și aproximativ 4.000 de reprezentații. Pe lângă repertoriul clasic, a îndrăgit muzica universală și folclorul catalan. Barcelona, hitul lansat împreună cu Freddy Mercury în 1987, a fost adoptat pentru deschiderea Jocurilor Olimpice din 1992, găzduite de metropola spaniolă. Frumusețea și rafinamentul vocii sale, interpretarea dramatică plină de sensibilitate au transformat-o într-o stea internațională, "La Superba" pentru publicul său.

Martin Kettle, de la „The Guardian”, a descris-o la un moment dat ca fiind „cea mai bună soprano bel canto din perioada de după [Maria] Callas”. A fost ambasador al bunăvoinței pentru UNESCO și a înființat o fundație pentru copiii defavorizați, în Barcelona. Germania i-a acordat Crucea Federală pentru Merit, iar, în 2007, a recompensat-o cu ECHO Klassik Award pentru întreaga carieră. La moartea sa, premierul spaniol, Pedro Sanchez, a exprimat regrete pentru pierderea „unui mare ambasador” al Spaniei. ■

- Ziua Internațională a Profesorilor, sărbătorită pe 5 octombrie începând din 1994, a marcat, anul acesta, 70 de ani de la Declarația Universală a Drepturilor Omului (1948), care recunoaște educația ca drept fundamental și instituie învățământul obligatoriu gratuit, incluziv și echitabil. Conferința aniversară s-a desfășurat la Paris, pe tema "Dreptul la educație înseamnă dreptul de a avea un profesor calificat". Pentru a atinge Obiectivele Educaționale 2030 privind asigurarea instruirii universale la ciclurile primar și secundar, se estimează că este nevoie de aproape 69 de milioane de profesori noi. Această "criză a profesorilor" este resimțită mai acut de către categoriile defavorizate, cum ar fi fetele, în unele areale culturale, copiii cu dizabilități, cei ai refugiaților sau migranților, copiii săraci din zonele rurale sau izolate.

- Descendenții unui colecționar evreu, Simon Bauer, jefuit în timpul ocupației naziste, își vor putea recupera un tablou de Pissaro, „La Cueillette”. După ce a dispărut o vreme, acesta a fost achiziționat legal de către un cuplu american, cu 800.000 \$, la o licitație organizată de Christie's, în 1995, la New

York. Decizia instanțelor franceze „consacră dreptul victimelor actelor barbare comise de guvernul de la Vichy de a-și recupera, indiferent cât timp a trecut, bunurile care le-au fost furate”, se precizează într-un comunicat emis de avocatul Cédric Fischer.

- Academia Goncourt a redus la opt numărul titlurilor selecționate pentru prestigiosul premiu literar, care va fi decernat pe 7 noiembrie. Favorit se anunță *Ça raconte Sarah* (Minuit), de Pauline Delabroy-Allard, premiat deja la Nancy. Evaluarea finală va avea loc pe 30 octombrie.

- Filmul „J'accuse”, realizat de Roman Polanski, va fi turnat în regiunea pariziană, în perioada 26 noiembrie - 7 martie, lansarea sa fiind prevăzută pentru data de 4 decembrie 2019, în Franța. Într-un comunicat emis de Gaumont, co-producător și distribuitor al peliculei, se precizează că Polanski și scriitorul britanic Richard Harris, co-scenarist, "au optat pentru formula unui thriller", bazat pe perspectiva colonelului Picquart (Jean Dujardin), "adevăratul erou, uitat, din Afacerea Dreyfus și personajul principal al filmului". ■

Raport asupra ne-singurătății

DANA GAGNIUC-BUZURA

Privind puțin, foarte puțin în urmă, un "Raport asupra ne-singurătății" lui Augustin Buzura se cere să iasă la lumină, de-acolo de-acasă, din bucata aceea de Maramureș unde-și are rădăcinile.

Acolo, în Berința Maramureșului, în urmă cu cinci ani, în sala nu foarte mare a Căminului cultural, la 22 septembrie, s-a adunat mare parte din sat pentru a-și sărbători academicianul care împlinea 75 de

ani, și care plecase de-acasă de mai bine de o jumătate de secol. A fost o întâlnire simplă, fără fast, dar caldă și profundă, cu parfum de sărbătoare sătească de altădată.

S-a vorbit despre o personalitate copleșitoare și despre o operă imensă și s-a vizionat filmul, realizat în mare parte în Berința, „Augustin Buzura - Arta de a birui frica”, împreună cu oamenii din sat care, uimiți, se vedeau, pentru prima și ultima oară, eroi într-un film. Buzura le-a transmis atunci sătenilor, care și-ar fi dorit ca el să vină acasă: „Spune-le că n-am plecat niciodată de-acolo!”

Cu puține zile în urmă, la Copalnic-Mănăștur, într-o festivitate sobră și elegantă, școlii din

centrul de comună i-a fost acordată denumirea „Augustin Buzura” iar, prin grija directorului-adjunct, prof. Emilia Lupșa și a Bibliotecii Județene „Petre Dulfu” Baia Mare, tuturor elevilor le-au fost oferite în prima zi de școală, broșuri cu informații despre scriitorul Augustin Buzura.

În preziua în care Buzura ar fi împlinit 80 de ani, în București – orașul celor șapte coline – familia și prietenii îi evocau personalitatea, în timp ce în Cluj-Napoca - orașul de pe Dealul Feleacului se lansa cartea lui Constantin Cubleşan „Augustin Buzura. Prozatorul sondărilor abisale”, iar la școala care îi poartă numele, în Copalnic-Mănăştur, sub dealul pe care-l evoca adesea, se organiza un simpozion “Buzura”. În prima zi de școală, unul din copiii din Preluca Nouă, satul situat pe linia de orizont care se vede de pe treptele casei părintești, mergea la școală în Baia Mare, orașul de sub Dealul Florilor, și spunea tare și apăsat că vine de la Școala Gimnazială “Augustin Buzura”.

Și, nu știu cum, pentru că e vorba mereu despre dealuri și culmi, simt nevoia să spun că... grație lui Augustin Buzura... în zilele acestui început de toamnă... focuri s-au aprins din deal în deal...

Ne-plecarea și întoarcerea lui Augustin Buzura

Un gest firesc de omagiere a memoriei academicianului Augustin Buzura, primul de acest fel din țară, s-a petrecut sâmbătă 1 septembrie 2018 în comuna sa natală, Copalnic-Mănăştur. Școlii gimnaziale din centrul de comună i-a fost acordat titlul „Augustin Buzura” în semn de apreciere pentru cel care, timp de doi ani, a fost elev al acesteia. Demersurile pentru ca Augustin Buzura să devină mentorul spiritual al acestei școli au fost demarate de prof. Ioan Pop – directorul școlii, prof. Emilia Lupșe – director-adjunct, împreună cu primarul comunei - Vasile Mihalca, încă în toamna anului trecut, la puțin timp după dispariția romancierului, născut la 22 septembrie 1938, în Berința – Maramureș. În paralel cu demersurile administrative, corpul de dascăli a realizat o serie de materiale de prezentare a personalității academicianului, în așa fel încât elevii să poată cunoaște detalii despre viața și opera lui Augustin Buzura. Întregul eveniment a avut ceva din patina intelectuală a serbărilor de altădată: curtea școlii străjuită de flori și verdețură, râul care se auzea la doi pași, scaunele așezate în fața școlii, copiii în costume naționale, montajul

cu citate din opera lui Augustin Buzura susținut de un grup de elevi pe scările școlii și mai ales consistența și onestitatea discursurilor.

Despre personalitatea și opera academicianului Augustin Buzura a vorbit decanul Facultății de Litere a Centrului Universitar Nord Baia Mare, conf. univ. dr. Ioan Mircea Fărcaș, și el fost elev al acestei școli. Acesta a punctat câteva amintiri de la festivitatea prin care Universitatea de Nord Baia Mare i-a acordat academicianului Augustin Buzura titlul de Doctor Honoris Causa, în anul 2010. „Domnul Buzura a vorbit atunci despre personalitatea și forța mamei sale care-l conducea cu felinarul prin pădure în fiecare dimineață pentru a putea ajunge la această școală. Acel felinar i-a fost lumina călăuzitoare pe parcursul întregii sale vieți.” – spune conf. univ. dr. Ioan Mircea Fărcaș. Festivitatea s-a bucurat de prezența fiicei academicianului, Anamaria Maior-Buzura, cea care a dezvelit placa omagială dedicată memoriei tatălui său. „Grație superbului dumneavoastră gest, tata s-a întors acasă. De fapt, s-a întors acolo de unde n-a plecat niciodată. Deși, viața, munca, profesia, scrisul l-au dus prin toată lumea și l-au stabilit departe de Maramureș, totuși cu sufletul, cu inima, cu mintea, el n-a plecat, nu s-a desprins niciodată de-aici. Și nici n-avea cum să plece, pentru că este prea adânc înrădăcinat în aceste locuri, în acest spațiu. Și cred că această

ne-plecare de acasă, această permanentă legătură cu pământul de-aici a constituit o șansă pentru literatura română. A constituit adevăratul germen al operei lui, fermentul acela din care s-au plămădit personajele romanelor sale. El și-a populat cărțile cu oamenii acestui spațiu, cu tot ce au ei uman și psihologic mai relevant, și multe dintre acțiunile romanelor sale sunt plasate în aceste locuri. Despre Copalnic-Mănăștur și despre naveta teribilă pe care o făcea pe jos peste deal, prin pădure, în ierni cumplite, cu spaime și lupi, doar pentru a ajunge la școală – la această școală! - tata a vorbit de nenumărate ori. Au fost eforturi și experiențe care l-au marcat. Este, parcă, o punte peste timp, care se închide frumos, rotund, azi, aici: dacă el a venit la Copalnic-Mănăștur ca elev, cu drag și cu seriozitatea-i caracteristică, dumneavoastră îi cinstiți memoria cu aceeași seriozitate și cu foarte multă eleganță. Iar pentru gestul dumneavoastră aveți mulțumirea și respectul nemăsurat al întregii familii!”- a spus cu emoție Anamaria Maior-Buzura.

„E un lucru rar, ceea ce se întâmplă aici, pentru că, am fost la multe evenimente de acest fel, în care școlilor le erau atribuite numele unor personalități care nu întotdeauna aveau ceva în comun cu ele sau cu locurile. Aici, se simte energia lui Augustin Buzura, pentru că aici îi sunt rădăcinile, pentru că lumea l-a cunoscut,

mai ales că a fost elevul acestei școli. Am avut privilegiul de a fi prieteni, de a ne întâlni în multe situații. Deși era un mare timid, s-a întâmplat să fie în aceeași încăpere cu el când a susținut și argumentat, cu o vehemență extraordinară, înființarea Fundației Culturale Române, în fața președintelui Ion Iliescu.” – își amintește directorul Bibliotecii Județene “Petre Dulfu” din Baia Mare, dr. Teodor Ardelean.

A doua parte a evenimentului s-a desfășurat la Căminul cultural, unde s-a prezentat filmul „Augustin Buzura - Arta de a birui frica”, realizat în 2010 de Radu Dănilă și s-a lansat nr. 12 al revistei Vatra Chioreană, în paginile căreia dr. Nicoară Mihali vorbește, într-un material amplu, despre elevul Augustin Buzura așa cum era descris în fișele psiho-pedagogice și în documentele școlare existente la Direcția Județeană a Arhivelor Naționale Maramureș.

Mărturisirile și amintirile celor care l-au cunoscut au accentuat intensitatea emoțională a evenimentului, unde s-a vorbit despre elevul de gimnaziu sobru și preocupat despre care dascălii spuneau că va ajunge „un om mare”, dar și despre înrâncenarea cu care a susținut cauza culturii române în țară și străinătate. S-au evocat eroii romanelor sale și oamenii din zonă care i-au fost modele pentru personajele din Fețele tăceri, Vocile nopții sau Capul Bunei Speranțe. Și, mai ales, s-a vorbit despre curaj și libertate. Despre acea libertate pe care o capeți prin lectură și cultură, prin adevăr și cunoaștere, valori pentru care Augustin Buzura a luptat o viață.

Mărturii pe ultima sută de metri

Urcând adesea pe ulița Dâmburilor din Berința lui Buzura ori privind de pe treptele casei părintești spre huciul Mirizoiului, prin care se scurge roșu soarele la apus, sau spre Dealul Mănăsturului, acolo pe unde, copil fiind, trecea pădurea Mânântușului ca să ajungă la școală, mă-ntreb ce mai e de făcut...

Chiar și pentru familie, chiar și pentru apropiați încă mai sunt lucruri de aflat de-acasă. Am aflat, de pildă, că acea cărare prin pădurea de peste dealul care separă Berința de Copalnic-Mănăstur, pe unde mergea cu mama sa în fiecare dimineață, câțiva kilometri spre școală se numește „drumul lui Buzura”. După câteva zeci de ani, dascălii care făceau naveta de la Mănăstur la școala din Berința, când pierdea autobuzul, se încurajau unii pe alții să vină peste deal pe „drumul lui Buzura”. Și rareori își făceau curaj și veneau, iar drumul nu era deloc ușor.

Nu știu cum... aveam impresia că este veșnic. Și... este veșnic! Dar, așa cum spunea el, trupul nu i-a mai fost suficient sufletului, care a ales să călătorească în altă parte. Și tot timpul acum am sentimentul că n-am stors destul din dialogurile cu el, că poate ar mai fi fost lucruri de aflat, de spus. De aceea, de-acasă, mai avem încă de recuperat povești nespuse, de la cei care încă mai sunt, care l-au cunoscut, i-au fost colegi, prieteni sau simple cunoștințe. Adică, un fel de „mărturii pe ultima sută de metri” despre cel pe care eu l-am numit mereu, acasă, firesc... „unchiu’ Augustin”.

AUGUSTIN BUZURA

(1938 – 2017)

Este unul dintre cei mai importanți scriitori postbelici, publicist și membru al Academiei Române.

S-a născut în 22 septembrie 1938, în localitatea Berința, comuna Copalnic Mănăstur, Maramureș.

În 1945 devine elev al școlii generale din satul Berința, unde urmează clasele primare, iar clasele gimnaziale le urmează la Școala generală din Copalnic Mănăstur, județul Maramureș.

Între anii 1951-1955 urmează cursurile Liceului „Gheorghe Șincai” din Baia Mare.

În perioada 1958-1964 urmează cursurile Facultății de Medicină Generală din Cluj, specializându-se în psihiatrie, dar nu profesază medicina. În paralel cu facultatea, participă la cursurile de literatură comparată ale Facultății de Filologie din Cluj, la cursurile de literatură comparată ale Facultății de Filologie din Cluj, la cursurile de filozofie cu D.D. Roșca și la cele de istoria artelor ale Institutului de Arte Plastice.

În studenție, cochetăză cu serul și scrie nvela „Planina”, care este apreciată de Mircea Zăcutu care îl încurajează continuu.

Debutează în 1963 cu cartea de povestiri *Capul Bunei Speranțe*, iar în 1966 publică volumul de nvele *De ce zboră vulturii?*

Începând din 1965 a fost secretar general de redacție, iar din 1990, redactor-șef al revistei clujene, *Tribuna*.

Ca romancier, s-a dovedit în scurt timp cel mai eficient opozant al regimului comunist totalitar, fapt care a și atras asupra sa o intensă vigoală din partea cenzurii. S-a bucurat încă de la începutul dinar de prelații, ei și de soliditatea unui public fidel, devenind un scriitor extrem de popular.

Toate romanele sale: *Absenții* (1970), *Fețele tăcerii* (1974), *Oregoli* (1977), *Vocele nopții* (1980), *Refugi* (1984), *Drumul cemeii* (1988), *Recitarea pentru nebuni și bești* (1999), *Raport asupra stigmatizării* (2009) au cunoscut tiraje uriașe și nemăsurate reeditări, în țară și în străinătate. Au fost traduse în engleză, franceză, germană, rusă, chineză, suedeză, maghiară, poloneză, spaniolă, slovenă.

Este „autorul unor romane care au rezistat timpului prin înălțimea personajelor și consistența epică, printr-o solidă construcție a lumii imaginare și a adevărate puterice în realitatea dură socială, istorică, umană”.

Autorul a fost distins de mai multe ori cu Premiul Ununii Scriitorilor din România (în 1970, 1974, 1980), iar în 1977, cu Premiul „Ion Creangă” al Academiei Române.

Romancierul s-a exersat și în alte genuri literare: A scris eseuri – *Bluc notes* (1981), memorii și interviuri – *Fontața respirații* (2003), volumul argumentar și recedit în 2009 sub titlul *A totu a scrie și un volum de convorbiri, *Tenarașul înțeles*, *Convorbiri cu Crisla Ștefănescu* (2004).*

A scris, de asemenea, scenariu de film – *Oregoli* (după romanul său cu același nume), *Alina Romanu* (după celebra nvelă a lui Ioan Slavici), *Undeva în est* (după romanul său, *Fețele tăcerii*).

În 1987 a fost, împreună cu marii personalități europene, precum Günther Grass, Yacine Hovet, Edgar Morin, membru fondator al Fundației Culturale Europene „Gulliver” din Amsterdam.

În 1990 a fondat, împreună cu Teodor Ardeleanu, Baia Mare, revista publicistică

de cultură – prestigioasa Fundația Culturală Română al cărei președinte a fost până în 2003, când pe structura acesteia, simplificată, a construit și lansat Institutul Cultural Român.

A fost președintele acestui Institut până în 2005, când a fost destituit cu brutalitate de președintele României Traian Băsescu. Din poziția sa de demnitate, a reprezentat, a promovat și a salutat cu succes cultura română în întreaga lume.

Din 1992 devine membru plin al Academiei Române.

A fost decorat cu Ordinul național „pentru Merit” în grad de Mare Cruzat (2008), cu Ordinul brazilian „Rio Branco” în grad de comandor, cu Ordinul mexican „Voluntad azteca” și cu multe alte premii, diplome și medalii naționale și internaționale.

A fost președinte al Filialei Române a Asociației de Cultură și Știință Europeană cu sediul la Roma, și membru în comitetul director al Centrului Euro-Atlantic.

Este Doctor Honoris Causa al Universității „Lucian Blaga” din Sibiu (1997), al Universității de Vest „Vasile Goldiș” din Satu Mare, al Universității de Nord din Baia Mare (2010), al Universității de Farmacie și Medicină din Cluj Napoca, membru de onoare al Academiei Româno-Americane (2000), membru al Academiei Braziliene de Litere (2001), membru al Academiei Latiniene (2001), membru corespondent al Societății Göttingen, Germania (2001).

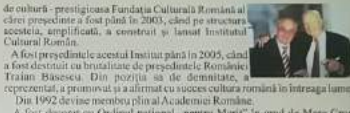
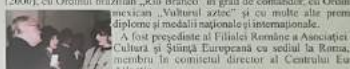
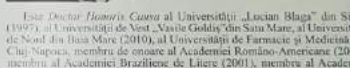
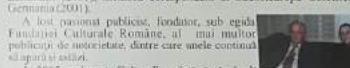
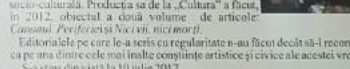

A fost pasionat publicist, fondator, sub egida Fundației Culturale Române, al mai multor publicații de istoricitate, dintre care unele continuă să apară și astăzi.

În 2005 a relansat „Cultura”, revista săptămânală socio-culturală. Producția sa de la „Cultura” a făcut, în 2012, obiectul a două volume de articole: *Cavensii. Păcătoșii și Nicșii, nici morți*.

Editorialele pe care le-a scris cu regularitate n-au făcut decât să-l reconfirmă, ca pe una dintre cele mai înalte complice artistice și civice ale acestei vremi.

S-a stins din viață la 10 iulie 2017.

A lăsat o valoroasă moștenire culturală și instituțională care se cuvine perpetuată potrivit meritelor sale merite.

Fundația Culturală Augustin Buzura va acorda **Trofeul „Augustin Buzura”** unei personalități din cultură, artă, educație, mediul academic sau din orice alt domeniu, care, prin operă, activitate și atitudine civică, subscrie principiilor și valorilor promovate de academicianul Augustin Buzura pe parcursul întregii sale vieți.

Criteriile de acordare nu țin cont de vârstă, mediu social sau etnie, ci de curaj, demnitate, moralitate, discurs etic, cultură și valoare. Premiul stă sub genericul a ceea ce declara academicianul Augustin Buzura: „Dacă nu ești cult, n-ai cum să-ți aperi libertatea și n-ai cum să-ți gândești viitorul.”

Puteți face subscripții și donații pentru toate activitățile și concursurile lansate de Fundația Culturală Augustin Buzura prin intermediul formularelor online de pe siteul www.augustinbuzura.org

„De fapt, întotdeauna m-am socotit liber să scriu ceea ce văd și ceea ce simt. Oriunde aș fi fost pe glob, cred că tot la fel aș fi scris.”
Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura
lansează

CONCURS DE EDITORIALE

Concursul se adresează jurnaliștilor, elevilor, studenților și oricăror tineri talentați, interesați să scrie editoriale pe diferite teme lansate trimestrial și promovate de Fundația Culturală Augustin Buzura.

Vârsta candidaților nu trebuie să depășească 35 de ani. Materialul câștigător va fi publicat în revista **Cultura** precum și pe site-ul Fundației Culturale Augustin Buzura.

Primul concurs are ca subiect **Centenarul Marii Uniri**, textele urmând să fie trimise pe adresa fundatia@augustinbuzura.org, până la data de 15 noiembrie 2018, în vederea jurizării. Textul nu trebuie să depășească 5000 de semne.

Președinte FCAB,
Anamaria Maior-Buzura

„Vrem, nu vrem, trebuie să ne facem recitalul în timpul cât ne este dat, chiar dacă lehamitea și durerea încearcă deseori să ne învingă.”
Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura
lansează

CONCURS DE ADAPTARE SCENICĂ

Concursul presupune decuparea și adaptarea scenică, sub formă de monolog, a unui fragment la alegere din scrierile lui Augustin Buzura.

Tematica fragmentului ales trebuie să scoată în evidență dramatismul monologului interior al unuia dintre personajele operelor lui Augustin Buzura.

Durata monologului nu trebuie să depășească 40 de minute.

Valoarea premiului este de **5.000 euro**.

Textul câștigător va fi preluat spre interpretare de actorul Vlad Ivanov.

Textele, însoțite de un scurt CV al autorului, vor fi trimise pe adresa fundatia@augustinbuzura.org,

până la data de 30 iunie 2019, în vederea jurizării.

Câștigătorul va fi anunțat la Gala Premiilor FCAB 2019.

Președinte FCAB,
Anamaria Maior-Buzura

„Cartea am scris-o cu o infinită furie, de parcă aș fi fost obligat să-i organizez și să-i îndemn la revoltă pe toți cei ce aveau impresia că nu vor îndrăzni niciodată să depășească niște comune aspirații domestice, să-i conving să vrea mai mult, adică să nu se cosmetizeze lumea în care trăiau, ci să o schimbe din rădăcini.” - Augustin Buzura

Fundația Culturală Augustin Buzura
lansează

CONCURS DE SCENARII după romanul „Vocile nopții”

Premiul se va acorda scenaristului care va reuși să ofere, într-o perspectivă sugestivă, imaginea mediului radiografiat de Augustin Buzura, cu profunzime, dramatism și umor, în romanul „Vocile nopții”.

Scenariul câștigător va fi luat în calcul de membrii juriului în vederea ecranizării.

Valoarea premiului este de **10.000 euro**.

Scenariile, însoțite de un scurt CV al autorului, vor fi trimise pe adresa fundatia@augustinbuzura.org,

până la data de 30 iunie 2019, în vederea jurizării.

Câștigătorul va fi anunțat la Gala Premiilor FCAB 2019.

Președinte FCAB,
Anamaria Maior-Buzura